

Oulussa kesällä ja syksyllä 1975 vierailleeseen ensimmäiseen Suomalaisen Teatterin seurueseen kuului mm. oululais-syntynyt Arthur Lundahl, kuten jo syksyllä juhlatiikon pakinnassani totesin.

Yksi oululaisen viskaali Abraham L:n monista lahjakkaista lapsista. Luin uudelleen, mitä mm. teatterinjohtaja Matti Aro on kertonut Lundahlista: hyvännäköinen, temperamentikas, teatterin ensimmäinen sankari. Hänen merkittävimäksi osakseen muodostui Daniel Hjortin nimiosa J. J. Wecksellin samannimisessä kuulussa näytelmässä. Daniel Hjortista tuli mieleen, että vaikka Suomalainen Teateri syksyllä 1875 ei esittänytään Oulussa tätä näytelmää, joka jo 1865 oli kilpailut Kiven Nummisuutarin kanssa Suomen ensimmäisestä valtionpalkinnosta, näytelmä oli oululaisille tuttu jo mainitulta vuodelta. Sen oli jo silloin eräs teatteriseurue esittänyt Oulussa. Luultavasti sen oli Oulussa nähnyt myös Lundahl, siinä vai-

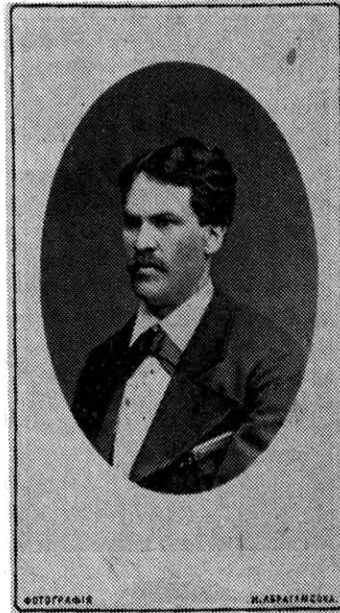
heessa kaksikymmentäyksivuotiasta. Niin, kunhan vain ei ollut jo itsekkin mukana! Kipinän hän ainakin on vainut saada.

Mainittuna vuonna hän joka tapauksessa jo oli esiintynyt W. Ahmanin ja Pousetten teatterissa ja seuraavana vuonna esiintyi Linmarkin teatterissa. V. 1867 jälkeen hän oli lähtenyt merille, kuten vanhempi veljensä Lars, mutta palannut ja liittynyt bergbomilaisiin.

Satuin äskettäin Helsingin-pikajunassa samaan vaunuosastoon Arthur Lundahlin tyttärenpojan Runar M. Lindrothin, sukunsa varsinaisen asiantuntijan, kanssa, ja kysyin mm. mitä hän tiesi äidinisänsä "nummisuutareista". Sain kuulla, että mukana oli, Nikona, vaikka — helsinkiläisarvostelun mukaan — "ei oikein onnistunut tyydyttämään katsojia samalla tavoin kuin muut pääosien esittäjät". Lundahl niittikin laakerinsa toisenlaisissa osissa. Suomalainen Teateri saapui Ouluun, kuten syksyn satavuotismuistelussa kerrottiin, 7:ntenä heinäkuuta.

Ja jo samana iltana seurue esitti Oulussa Viuluniekkan täydelle saliille, jonka yleisin se täysin valloitti. Runar Lindroth lähetti minulle myös mielenkiintoisen sitaatin: "Joka kerta kun esirippu laski, kuului kättentaputuksia ja hyvähuutoja. Lundahl ja Kallio, rva Lundahl ja nti Tötterman huudettiin esiin useita kertoja; lopussa waadittiin kaikkia esiintymään".

Lundahl oli, kuten jo todettiin, komea ja temperamentikas.

Arthur Lundahl (1844—1879), Suomalaisen Teatterin ensimmäinen sankari. — Suomen Kansallismuseon kuva.

Aro olettaa kuitenkin, että hänen äänielimiään vaivasi jokin sairaus, koska hänen puheensa oli karheaa ja epäselvää. Vaiva oli ilmeisesti perinnöllinen, totesi tyttärenpoika. Silti Lundahl siis esitti suuria sankari- ja myös lauluosia menestyksellä. Arthur oli naimisissa Selma Heermanin kanssa. Molemmat olivat liittyneet teatteriin jo perustamisvaiheessa. Selma Emilia oli teatterin kaunotar, nuoruudessaan juhliittu, joskin, kuten tyttärenpoikansa minulle kertoi, hänen "vähän majesteettinen liikkumatapansa" sai tunnelijät pysymään loitolla. Aro mainitsee, että rouva Lundahlia pidettiin kylmänä, mutta että hänen ulkomuotoaan ihailtiin. Oulussa hän joka tapauksessa näyttää saaneen monet aplodit.

Arthur ja Selma, joka oli miestään yhdeksän vuotta nuorempi, oli vihitty avioon teatterin vieraillessa Turussa 21. 2. 1874. Esikoinen, poika Arthur, oli syntynyt seuraavan lokakuun lopulla, mikä oli suuresti vaikeuttanut nuoren rouvan osallistumista teatterityöhön. Ja sen arvaa, kun teatteri ei missään viipynyt kovin monta kuukautta. Niinpä teatteri myös vuodenvaihteessa 1874—75 matkasi Turkuun, ja sinne oli myös rouva Lundahlin kiirehdiittävä. Perhe-elämän ja teatterin sovitti yhteen rakas sukulainen, Selmarouvan sisar, insinööriinleski

Aleksandra Sofia Wasenius, "keinoemo", äiti-täti, joka taiteilijain matkustaessa piti huolta lapsista, hoiti, ruokki, kasvat- ti, vieläpä kouluttikin kaikki. Vuoden 1875 kesämatka pohjoiseen alkoi Tampereelta, josta seurue matkusti Kristiinankaupunkiin, sieltä Vaasa-laivalla Vaasaan ja sitten Suomi-laivalla Ouluun. Oulussa oli Lundahleilla myös läheisiä sukulaisia, mm. runoileva merikapteeni Lars Lundahl, velimies, jonka kerran eräässä pakinnassani oletinkin osalliseksi näihin sadan vuoden takaisiin nyt useissa eri yhteyksissä muistiinpalautettuihin teatteritapahtumiin.

Arthur Lundahlin elämäkkaari jäi lyhyeksi. Hän sai ensin halvauksen ja kuoli myöhemmin johonkin kurkkutulehdukseen. Tampereella 24. heinäkuuta 1879, viikko sen jälkeen, kun hänen vaimonsa oli synnyttänyt viidennen lapsensa, Onni Arthuriksi kastetun pojan. Kaunis rouva Lundahl oli teatterissa vuoteen 1884. Uskonnollisista syistä hän tällöin jätti rakastamansa työn. Sittemmin hän avioitui norjalaisen kauppiaan Isak Israel Esau Bergströmin kanssa.

Vielä historiasta, vaikka nuoremasta: älköön kukaan jättäkö näkemättä Uno Laukan suurenmoisella tavalla oman aikamme historiaa valottavaa valokuvanäyttelyä Oulun taidemuseossa. Vielä sunnuntaina auki.